

Elde var "Hiçbir şey!"

100 bin dolar maliyetli bir darbenin arkasından gelen "Yeşil Devrim"in dünü ve bugünü...

Ortadoğu'nun en kritik, en sarsıcı olayıydı İran [illegible] Devrimi. İran'a döndükten birkaç gün sonra bir gazeteci Humeyni'ye soracaktı: "İran'a dönerken ne hissettiniz?" Humeyni'nin cevabı tarihe geçecekti: "Hiçbir şey." Aradan geçen yarım yüzyıl, yeni rejimin eskisini aratmadığını ortaya koydu. Gençlerin özgürlük beklentileri rejimi sallar hale geldi.

SEBAHATTİN ÇELEBİ FRANKFURT

Mehrabad Havalimanı'nın üzerinde soğuk bir kış günü vardı. Tahran'ın gökyüzü alışılmadık derecede berraktı. Air France'ın özel Boeing 747'si piste yaklaşırken, aşağıda bekleyen kalabalık sayılamazdı. Bazıları üç milyon diyordu, bazıları beş. Rakamlar artık önemli değildi. Önemli olan, bir ülkenin tamamının nefesini tutmuş, bu anı beklediğiydi.

Uçağın kapısı açıldığında, on beş yıldır ülkesinden uzakta olan yaşlı bir adam göründü. Yetmiş altı yaşındaki Ayetullah Ruhullah Humeyni, siyah cübbesi ve sarığıyla merdivenlerden inmeye başladı. Yüzünde hiçbir ifade yoktu. Ne sevinç, ne heyecan, ne de zafer sarhoşluğu. Sadece derin bir kararlılık.

Birkaç gün sonra bir gazeteci ona soracaktı: *"İran'a dönerken ne hissettiniz?"*

Humeyni'nin cevabı tarihe geçecekti: *"Hiçbir şey."*

Ama bu *"hiçbir şey"* hissinin arkasında, İran tarihinin en dramatik iki yılının hikayesi yatıyordu.

Şah'ın son sabahında bir ülke kayboldu

16 Ocak 1979

Şah Muhammed Rıza Pehlevi, Niavaran Sarayı'nın penceresinden Tahran'a son kez baktı. Valizi hazırdı. Resmi açıklama *"dinlenme tatili"* diyordu. Herkes gerçeği biliyordu.

On beş ay önce, bu odada CIA Bölge Müdürü ile kahve içmişti. Adam ona güvence vermişti: *"Majesteleri, durum kontrol altında. SAVAK mükemmel çalışıyor."*

Şimdi aynı SAVAK'ın başındaki General Nasiri, tutuklanmaktan korktuğu için saklanıyordu. Ordunun yarısı dağılmıştı. Petrol akışı durmuştu. Sokaklarda milyonlar *"Şah ölsün!"* diye bağırıyordu.

Uçak pistine doğru giderken, Şah karısı Farah'a döndü: *"Artık bizim için bir İran yok."*

Yanılıyordu. Bir İran vardı, ama onu istemeyen bir İran.

Muharrem ayında iki milyon insan tarihi yeniden yazdı

8 Aralık 1978: Kanlı Muharrem

Takvim Muharrem ayını gösteriyordu - İslam'ın yas ayı. İmam Hüseyin'in 1300 yıl önce Kerbela'da şehit edilişini anma zamanı.

Tahran sokaklarında iki milyon insan vardı. Ama bu bir anma töreni değildi. Bu bir devrim bildirisiydi.

(Allah-u Ekber! Allah-u Ekber!)

Sesler binaların duvarlarından yankılanıyordu. Her çatıda, her balkonda insan vardı. Bazıları ölüm haberlerini taşıyordu - Kum'dan, Isfahan'dan, Tebriz'den gelen şehit haberleri.

Humeyni'nin Paris'ten gönderdiği son kaset her evde çalıyordu: *"Şah gitmelidir. Bu Allah'ın emridir!"*

Askeri karargahta Şah'ın generalleri toplanmıştı. Ordu Komutanı soruyu sordu: *"Ateş emri verelim mi?"*

Sessizlik. Kimse konuşmadı. Çünkü herkes biliyordu: Eğer iki milyona ateş açarlarsa, ordunun kendisi dağılırdı. Askerler artık kendi ailelerine ateş açmak istemiyordu.

O gece, rejimin sonu yazılmıştı. Sadece kimse henüz yüksek sesle söylemiyordu.

Jaleh Meydanı'nda Kara Cuma geldiğinde bir ülke kana bulandı

8 Eylül 1978

Jaleh Meydanı'nda sabah güneşi yeni doğuyordu. Binlerce gösterici sıkıyönetimi umursamadan meydana dolmuştu. Pankartlarında Humeyni'nin fotoğrafları, ellerinde kırmızı güllerdi. Onlar barışçıl bir protesto yapmak istiyordu. Askerler emir almıştı: Dağıtın.

Birinci kurşun saat 8:17'de atıldı. İlk düşen bir üniversite öğrencisiydi. İsmi Mohsen. Yirmi iki yaşındaydı.

Sonra cehennem koptu. Helikopterler alçaktan geçti. Zırhlı araçlar kalabalığa doğru ilerledi. Panik başladı. İnsanlar kaçıştı, sığınacak yer aradı. Ama kurşunlar her yeri buldu.

O gün için resmi rakam yetmiş sekiz ölüydü. Sokaklarda fısıldananlar dört bini geçtiğini söylüyordu. Gerçek rakam asla bilinmeyecekti.

Akşam, Tahran'ın morgları doldu. Aileler çocuklarını aradı. Karılar kocalarını, anneler oğullarını.

Ve o gece, yüz binlerce İranlı bir karar verdi: Geri dönüş yoktu. Ya Şah gidecekti, ya kendileri öleceklerdi. SAVAK raporları Şah'a gitti: *"Durum kontrol altına alındı."*

Ama kimse kontrol altında değildi. Ülke yeni kaynamaya başlamıştı.

Abadan'da yanan sadece bir sinema değildi.

19 Ağustos 1978

Abadan'daki Rex Sineması'nda Farsça dublajlı bir film oynuyordu. İçeride 400'den fazla insan vardı - aileler, çocuklar, gençler. Cumartesi akşamının keyfini çıkaran sıradan insanlar.

Saat 20:30'da dışarıdaki biri kapıları zincirledi.

Saat 20:32'de içeri molotof kokteyli atıldı.

Alevler saniyeler içinde yayıldı. Çığlıklar başladı. İnsanlar kapılara koştu, ama kilitliydi. Camlar kalındı, kırılmadı. Yangın merdivenleri yoktu.

Yarım saat sonra, itfaiye geldiğinde, içeride hayatta kalan kimse kalmamıştı. 422 insan yanarak ölmüştü. Çocukların cesetleri annelerinin kollarındaydı.

Şah hükümeti açıklamayı hemen yaptı: *"İslamcı teröristler sorumlu."*

Ama sokaklar inanmadı. SAVAK'ın işi olduğuna emindi herkes. Kanıt yoktu, ama artık kanıt gerekmiyordu. İnsanlar inanmak istediğine inanıyordu.

Foto: Alamy.com